

ІННОВАЦІЇ У МИСТЕЦЬКІЙ І ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

УДК 378:7:377-027.233.2

Валерій Орлов,
м. Київ

ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН ПРО ПРОФЕСІЙНИЙ УСПІХ

У статті розкрито концептуальні засади формування в учителів мистецьких дисциплін світоглядного уявлення про професійний успіх, висвітлено значення цього феномена в розвитку педагогічної етики й естетики, запропоновано рекомендації щодо створення сприятливих педагогічних умов та окреслено завдання, виконання яких сприятиме формуванню уявлень майбутніх учителів про професійний успіх.

Ключові слова: *учитель мистецьких дисциплін, уявлення, професійний успіх, педагогічні умови, рефлексивне мислення.*

Учителі мистецьких дисциплін – це категорія працівників освіти, предметом діяльності яких є формування художньо-естетичної культури молоді засобами мистецтва. До учителів мистецьких дисциплін відносимо фахівців освітньої галузі, які працюють у загальноосвітніх школах, професійних навчальних закладах різних рівнів акредитації: вчителі образотворчого й театрального мистецтва, музики, світової художньої культури, хореографії та пластики, кіномистецтва тощо.

Традиційно вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін зорієнтовані на формування особистості, у якій гармонійно поєднувалися б потреби й мотиви діяльності з інтелектуальною, емоційною і вольовою сферами. Зважаючи на це, в освітньому просторі утворюється система з переважанням словесно-логічних схем опанування навчальної інформації, що негативно впливає на розвиток уяви, рефлексивного мислення студентів мистецьких факультетів, їх самопізнання. Відтак, у майбутніх учителів мистецьких дисциплін формується неадекватна самооцінка, що в підсумку призводить до

«формального» засвоєння змісту навчальних курсів, що на офіційно-нормативному рівні декларується як «засвоєння знань». Означені явища постають як причина і наслідок руйнування системи традиційних цінностей і десятиліттями виробленого в суспільстві механізму естетизації та соціалізації поколінь, зниження інтересу до оволодіння основами знань у галузі мистецтва, переоцінки ролі освіти та недооцінки ролі художньо-естетичного виховання.

Суттєвим недоліком системи професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін є істотне зростання кількості випускників, проте рівень якості фахової освіти не підвищується, низьким залишається рівень сформованості компетентностей, морально-етичних норм, ставлення до мистецтва, мистецької освіти, розвитку художньої культури поколінь нащадків. Особливу занепокоєність викликає занедбаність процесу цілеспрямованого систематичного формування професійних якостей особистості вчителя мистецьких дисциплін, зумовленого законами художньо-естетичного розвитку, дією багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів.

Одним із напрямів виховного процесу, що значною мірою позначається на розвитку особистості, але не набув належного поширення у вітчизняній системі вищої освіти, є формування уявлення про життєвий і професійний успіх. Цей напрям робить неможливе можливим. Він формує в майбутніх учителів мислення спрямоване до досягнення найвищого ступеню успіху, а також здатність людини до планування своєї кар'єри.

Ключові поняття публікації – це «уявлення» та «успіх». Уявлення у філософії, загальній і соціальній психології, педагогіці, когнітивній психології репрезентують як міждисциплінарну категорію з відповідними смисловими відтінками. У праці «Світ як воля і уявлення» (1818) А. Шопенгауер висуває концепцію, за якою на певному етапі розвитку суспільної свідомості виникають два різних світи. Один – уявний – існує тільки в межах нашої уяви. Те, що ми називаємо дійсністю (природа, суспільство, культура, історія і наше життя), є лише видимістю, грою уяви, тим, що в індуїстській традиції називається «майя» (тобто обман, спокуса, привид). Другий – істинний – це світ таємної, невидимої сутності, волі, це кантівська «річ у собі». «Людина, – писав філософ, – завжди і скрізь служить не собі, не своїм інтересам, а

волі. Саме воля змушує її жити, яким би безглуздим та жалюгідним не було людське існування. Воля є потойбічним ядром оболонки життя, а уявлення – це об'єктивація волі, її прояв» [5, с. 219]. Уявлення може бути представлене як відтворення у свідомості суб'єкта чуттєвих образів, що ґрунтується на основі попередньо отриманої інформації, минулих враженнях, відбитки яких зберігаються в пам'яті.

У науці виокремлюються уявлення пам'яті – сприйняття в минулому образи предметів, а також уявлення як образи предметів, що не сприймалися суб'єктом, а були сконструйовані ним на основі запасу вражень. Уявлення можуть бути більш чи менш узагальненими, хоча й при цьому ніколи не втрачають чуттєво-наочного характеру. У здатності уявлення, враження, фантазії виявляється активна робота свідомості, зокрема, її можливість передбачати майбутнє, створювати ідеальні образи бажаних результатів діяльності. Процес пізнання неможливий без уявлень, які є проміжною ланкою діалектичного переходу від почуттєвого рівня до раціонального і у зворотному напрямі.

Уява – це водночас і образ, і структура, і сенс того, що є в думках, що є лише продуктом фантазій. Не можна говорити, наприклад, «студент не мав ніякої уяви про професійну кар'єру», бо уява в нього була, тільки внаслідок її виявлення не сформувалося уявлення про предмет. Тобто студент мав уяву та не мав певного світоглядного уявлення. Тож треба розрізняти значення цих слів і не підміняти їх. Обидва поняття стосуються сфери людського мислення, ширше – внутрішнього світу людини.

У педагогіці й загальній психології поняття «уявлення» використовується у вузькому і широкому сенсах. Історично первинним, а тому більш усталеним є трактування поняття про уявлення у вузькому значенні: це наочний образ предмета або явища, що виникає на основі минулого досвіду шляхом його відтворення в пам'яті або в уяві. Однак навіть таке трактування вказує на одну особливість уявлень, яка створює основу для подальшого розширення обсягу цього поняття в психолого-педагогічних дослідженнях. Уявлення можуть бути не тільки конкретними, але й системними, загальними, тому вони відіграють важливу пізнавальну роль, служать перехідним ступенем від сприйняття до абстрактно-логічного мислення. За допомогою

засобів мови у свідомості людини здійснюється трансформація уявлень, їх перетворення в абстрактні поняття.

Поняття «успіх» міцно увійшло в нашу культуру, величезна кількість інформації про успішних людей, артистів, співаків, політиків культивуються засобами масової інформації, впливаючи на свідомість людини. Сучасний соціокультурний контекст включає в себе конструкт «успіх», який у психології розглядається як гомеостатична рівновага в задоволенні інстинктивних потреб. Поняття «успіх» вітчизняні дослідники трактують у двох значеннях. Перше – це позитивний наслідок роботи, справи; значні досягнення, друге – громадське визнання, схвалення досягнень. Поняття успішності означає наявність успіхів у чомусь. Таким чином, успіх і успішність корелюють як одиничне і загальне, випадкове і системне. Успішність у деякому різновиді діяльності, повинна супроводжуватись наявністю успіхів, тобто досягнень, здобутків, перемог [3].

У країнах Західної Європи професійний успіх представлений як сукупність позитивних результатів, накопичених упродовж кар'єрного росту як у психологічному плані, так і в плані об'єктивних професійних досягнень [13; 14]. Початком аналітичного огляду зарубіжного досвіду є праця Е. Хьюгеса [12], у якій було запропоновано поділ успіху на об'єктивний і суб'єктивний. Такий поділ щодо професійного успіху був означений Дж. Ван Мааненом [16] і дотепер не втратив актуальності. У 1980 – 1990-і рр. значна частина наукових досліджень країн Західної Європи і США присвячувалися вивченню об'єктивного успіху [8]. Проте згодом означена тенденція піддалась гострій критиці [10]. Наразі розгляд лише одного виду професійного успіху вважається дефіцитарним [11]. Більшість дослідників пропонують прийняти тезу про взаємозалежність цих двох видів успіху і розглядати даний феномен як комплексне, багатомірне явище [9].

Складність вивчення феномену успіху обумовлена його суперечливим характером. По-перше, можна говорити про суперечності суб'єктивного та об'єктивного в успіху. З одного боку, успіх суб'єктивний, оскільки співвідноситься з особистісними критеріями успішності-неуспішності, з індивідуалізацією своєї особистості в довіллі. З іншого боку, успіх об'єктивний, оскільки обумовлений певними стереотипами успішності, праг-

ненням бути визнаним у професійному товаристві, учнівській групі, самоутвердитися в ній. По-друге, професійний успіх є результатом життєдіяльності особистості, вибудованої в логіці послідовних досягнень, а також відправним пунктом, метою, що спрямовує особистість на шляху її професійного розвитку. По-третє, існує суперечність між життєвими домаганнями і реальними можливостями для їх реалізації у професійній діяльності. Це обумовлено, з одного боку, нестабільністю соціального середовища, з іншого – неготовністю особистості до проектування професійної кар'єри.

У визначеннях професійного успіху мають місце два підходи. Перший із них був розроблений Р. Г. Тернером [15]. Автор виконав компаративне дослідження двох країн – Великобританії і США – на предмет наявних у них відмінностей у системі освіти і в стратегіях просування по службі. Дослідник зробив висновок, що побудова кар'єри в цих країнах базується на кардинально різних принципах. У США таким принципом є особисте зусилля людини, тоді як кар'єра у Великобританії більше залежить від відносин людини з іншими людьми. Р. Г. Тернер дійшов висновку, що саме послідовність «зусилля – результат» дозволяє в США досягти успіху і вибудувати кар'єру. Особиста залученість і набуття нових умінь і навичок – це та база, яка забезпечує людині бажаний професійний розвиток і кар'єрне зростання. У Великобританії такою основою є здатність зарекомендувати себе як успішного молодого фахівця, що має певне визнання і вагу в професійному співтоваристві. Праця Р. Г. Тернера сприяла появі безлічі емпіричних досліджень, які вивчають роль освіти, наставництва та особистісних якостей у досягненні професійного успіху [17].

Проблематика вивчення успішності в Україні представлена понятійним і функціональним аспектами досліджуваного феномену. Дефініція феномена «успішність професійної діяльності» дозволяє сформулювати основні показники професійного успіху, визначити єдність ключових параметрів успішності діяльності й кар'єрного розвитку. Отже, ця проблематика створює простір для нових досліджень у сфері пізнання «людини успішної» та її уявлень про перспективи кар'єрного росту. За лексико-змістовим значенням поняття «успішність» синонімічне до лексеми «ефективність». Проте, на відміну від останнього, охоплює не тільки об'єктивні показники результативності діяльності (продуктив-

ність праці, якість продукції тощо), але й суб'єктивні показники – задоволеність працею, переживання включеності особи в діяльність, власну оцінку досягнутих результатів, а також самоефективність як особистісну складову успішності діяльності [2].

Уявлення про професійний успіх і можливості реалізації професійної кар'єри вважаємо особистісним світоглядним утворенням, одним із соціальних уявлень особистості фахівця про довкілля. Дослідження уявлень майбутніх фахівців про професійний успіх уможливує з'ясування індивідуально-особистісних смислів студентів про успіх як феномен, а відтак – власної ролі й значущості для держави, суспільства, ринку праці, самого себе, а також сприяє оцінюванню власних знань, навичок, рівня розвитку професійної компетентності, визначення шляхів і способів побудови кар'єри тощо.

Кожній людині притаманне власне уявлення про розвиток кар'єри, професійний і життєвий успіх. Одні мріють про матеріальне благополуччя і вимірюють свій успіх кількістю зароблених грошей. Якщо цілі не пов'язані з матеріальними статками, то успіх може асоціюватися з гармонією життя і внутрішньою духовною рівновагою, із стабільним і щасливим сімейним життям, вступом до бажаного навчального закладу і набуттям омріяної професії, досягненнями у кар'єрному зростанні, спортивними здобутками, подоланням страху і перешкод або отриманням задоволення від життя, яке людина сама собі обрала.

Питання формування уявлень про життєвий і професійний успіх, визначення поведінкових стратегій особистості як індикаторів успішності, соціально схвалюваних практик є надзвичайно актуальним та перспективним у вирішенні проблем професійного становлення майбутніх учителів мистецьких дисциплін. Це дає можливість з'ясувати, якою вони бачать перспективу власного життєвого шляху, наскільки значущою є готовність докладати зусилля для постановки і досягнення цілей, утвердитися у важливому для них соціальному середовищі.

Середовище, яке нас оточує, здатне піднести на вершину успіху або опустити на саме дно життя. Спілкуючись із закомплексованими людьми, – пише А. Джексон, – ми мимоволі переймаємося їхніми страхами, боягузтвом і песимізмом. І навпаки – активні, вольові люди пробуджують віру у власні сили; поруч із

ними ми демонструємо краще, на що ми здатні, і легко досягаємо успіхів, про які і мріяти не могли за інших обставин [7].

Формування уявлень майбутніх учителів мистецьких дисциплін про життєвий і професійний успіх залежить від цінностей, які домінують у певному суспільному середовищі чи культурі. Успіх або неуспіх особистості оцінюється соціальним оточенням з огляду на наявність або відсутність об'єктивного результату (досягнення мети). Значущість виконуваної діяльності відповідно до системи суспільних цінностей, урізноманітнення форм і методів самопізнання й самовдосконалення, формування уявлень про професійний успіх є показниками професійного становлення майбутніх фахівців, творчої діяльності викладачів, які є тим найближчим оточенням, де формуються ціннісні орієнтири студентів.

Дослідницьке поле проблеми формування уявлень про професійний успіх із ціннісних позицій особистості формується на перетині декількох гуманітарних наук: психології і педагогіки, соціології і культурології, аксіології і філософії. У такому просторі уявлення про професійний успіх розглядається як особлива форма активності людини в пошуках смислу життя і усвідомлення цінностей, що є для неї особистісно значущими і до яких варто долучатися.

Одним із перших таку форму активності виокремив В. Франкл, досліджуючи філософські підходи до проблеми пошуків людиною сенсу життя і сенсу діяльності. Намагаючись допомогти людині в пошуках власного смислу життя, В. Франкл визначав ті шляхи, за допомогою яких людина спроможна надати власному буттю особистісного сенсу і тим самим зробити своє життя осмисленим. Серед таких способів, з одного боку, – наша творча самовіддача, цінності творення, з другого – наші позитивні емоції, переживання, почуття – цінності переживань, з іншого – прийняття власної долі, знаходження смислу свого існування в ситуаціях, що здаються безвихідними і безглуздими, цінності відношення [4, с. 37, 89, 127].

Проблема формування смислу, яка детермінує активність свідомості, особистісної діяльності, здатна актуалізувати і проблему професійного розвитку. Навпаки – усвідомлення, осмислення проблеми професійного розвитку людини активізує саме ті напрями руху свідомості, які активізують пізнавальні процеси, процес самовдосконалення майбутнього фахівця. Пізнання смис-

лу дає знання, розуміння, тяжіє до глибини. Природа смислу діалогічна, як діалогічна природа людської свідомості. Тільки смисл виправдовує людське життя, діяльність і пізнання. З цього приводу Антуан де Сент-Екзюпері писав: «Той, хто працює киркою, хоче, щоб у кожному її ударі був сенс. Коли киркою працює каторжанин, кожен її удар лише принижує каторжанина, але якщо кирка в руках дослідника, кожен її удар звеличує дослідника. Каторга не там, де працюють киркою. Вона жадлива не тим, що це тяжка праця. Каторга там, де удари кирки позбавлені смислу, де праця не єднає людину з людьми» [6, с. 145-146].

Усвідомлення сенсу життя передбачає вільний вибір індивіда. Необхідною його умовою є свобода як людська форма самодетермінації (самообумовленості) буття. Доцільність сенсу життя, зауважує В. Кремень, виявляється в його генеральному особистісному функціонуванні, яке ґрунтується на всезагальному суспільному визнанні, всезагальній об'єктивній істинності та соціальної значущості. Сенс життя, на думку філософа-педагога, не узгоджується з егоїзмом, індивідуалізмом, із відстороненням від себе обов'язків стосовно світу, інших людей. Якщо людина виявилася потрібною тільки самій собі і весь її інтерес зводиться до власної персони, вона втрачає сенс життя, перед нею відкривається прірва, її охоплює безнадійний песимізм. Широта зв'язків людини із зовнішнім світом, з іншими людьми збільшує повноту її буття. Сенс людського життя, вважає В. Кремень, передбачає зв'язок індивідуального сенсу з універсальним, але такий зв'язок, який відрізняється від абсолютного поглинання індивіда загальним, де вже губиться будь-яка індивідуальність і де індивід виявляється лише засобом реалізації законів універсуму. Позитивне значення цього зв'язку можливе лише там, де не тільки є призначення, хоч і високе, але і його вільне визнання людиною, де зберігається самоцінність особистості, однак її роль не зводиться до використання лише як засобу. Сенс життя полягає у забезпеченні прогресу як об'єктивного світу, так і особистості, який втілюється у формі та визначається змістом ідеалу, який повинен вести вперед і разом із тим бути досяжним, викликати підйом життя індивіда і, таким чином, збагачувати життя [1].

Проблема сенсу життя пов'язана з проблемою особистості. Серед викладачів і студентів мистецьких факультетів педагогічних університетів існують усталені стереотипні уявлення про

сенса життя, успіх і успішну людину, прототипи успішної особистості, наявні в культурі. Ідеальна успішна людина в ціннісних уявленнях викладачів і студентів відрізняється цілеспрямованістю, товарищескістю, розумом, матеріальною забезпеченістю, відповідальністю. При описі ідеальної успішної людини звертається увага на особистісні характеристики та способи досягнення успіху, і лише потім – на конкретні результати діяльності та інші прояви успіху.

При визначенні основних критеріїв оцінки успішної особистості в реальній ситуації найчастіше звертається увага на зовнішні, соціально значущі досягнення. Це пояснюється тим, що зовнішні показники ціннісного ставлення об'єктивно більш доступні для особистості, що істотно скорочує процес соціального пізнання, інтерпретації дійсності та віднесення конкретної людини до певної соціальної групи.

Не варто залишати поза увагою і те, що формування системи цінностей молодого покоління відбувається в умовах дегуманізації засобів масової інформації й неконтрольованого простору Інтернету. Це дієвий чинник, що активно втручається у формування морального, естетичного, ціннісного світу учнівської молоді.

У динамічному і водночас стабільному суспільстві засоби масової інформації демонструють декілька моделей досягнення успіху. Всі ці моделі об'єднані стійким ставленням до загальноприйнятих цінностей: визнанням цінності добра, правди і засудженням зла, насильства.

У нестабільному суспільстві, яким є сучасне суспільство в Україні, ЗМІ транслюють суперечливі моделі досягнення успіху. Їх суперечливість обумовлена неоднозначним ставленням до цінностей: з одного боку, йдеться про цінності Добра, Краси, Правди, з іншого – «романтизується» насильство, нав'язуються цінності зла, неподобства, брехні як способів досягнення успіху. Наразі засоби масової інформації демонструють насамперед модель самоствердження одної людини за рахунок придушення інших, меншою мірою модель самоствердження завдяки особистим зусиллям, спрямованим на творення матеріальної чи духовної культури.

Формування в майбутніх учителів мистецьких дисциплін уявлень про професійний успіх вимагає створення педагогічних

умов, необхідних для підвищення ступеня суб'єктності студента за допомогою розкриття його потенційних можливостей та активізації внутрішніх особистісних ресурсів, що сприяє успішному професійному самовизначенню, проектуванню та реалізації особистої професійної перспективи в майбутньому.

Успішному формуванню уявлень про професійний успіх сприяє ряд педагогічних умов, що охоплюють зміни в ціннісних орієнтаціях, розробку моделі педагогічного супроводу й відображають зміст і логіку формування в майбутнього вчителя уявлень про професійний успіх. Реалізація таких умов і моделі педагогічного супроводу здійснюється за допомогою розвивальних і евристичних технологій.

Відтак серед пріоритетних завдань професійного становлення майбутніх учителів мистецьких дисциплін, що реалізуються в рамках психолого-педагогічного супроводу їх особистісно-професійного розвитку, можна виділити такі:

- допомога студентам в уточненні, конкретизації та підвищенні реалістичності уявлень про професійну діяльність за обраною спеціальністю;
- надання педагогічної і психологічної підтримки у формуванні уявлень студента про його професійне майбутнє і допомоги у професійній самоідентифікації;
- сприяння усвідомленню майбутнім учителем мистецьких дисциплін власних професійних намірів, прагнень і приведення їх у відповідність із ціннісними орієнтаціями;
- допомога майбутнім фахівцям у виявленні факторів схильності до обраної професійної діяльності (тобто у виявленні професійно важливих якостей, проблемних якостей, проблемних зон розвитку та ресурсів).

Упровадження механізмів становлення і функціонування рефлексивного мислення демонструє, що самоаналіз, самопізнання і самооцінка надає навчально-виховному процесу особистісно значущого характеру. Рефлексія перетворює засвоювані знання на емоційно насичені, активізує пізнавальний процес. Важливою умовою розвитку рефлексії є оволодіння технологією самопізнання й самооцінки. Навчанню такої технології у професійній педагогіці допоки не приділяється належної уваги. Недостатньо даних про вікові та індивідуальні особливості рефлексії. Разом із тим, педагоги визнають пріоритет рефлексії в реалізації особис-

тісної обумовленості процесу підготовки фахівця до проектування професійної кар'єри.

Створення означених педагогічних умов і реалізація практичних завдань сприятиме розвитку професійної рефлексії студентів і викладачів мистецьких факультетів, визначенню системи ціннісних орієнтацій майбутнього фахівця, впровадженню технологій взаємодії студента і викладача, визначенню можливих ролей, позицій учасників навчально-виховного процесу, підвищенню впевненості майбутнього вчителя у своїх силах і певної незалежності поглядів, розвитку здатності в художньо-естетичному спілкуванні породжувати нові, нестандартні ідеї, що не збігаються з традиційними, але визначають чіткі орієнтири успішного професійного майбутнього.

Список використаної літератури

1. Кремень В. Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studentbooks.com.ua/content/view/1392/53/1/1/>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Назар Ю. О. Дефініція поняття успішності професійної діяльності в соціально-психологічному контексті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/oct-2013>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
3. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. – К. : Наукова думка, 1974. – 776 с.
4. Франкл В. Человек в поисках смысла / В. Франкл. – М.: Прогресс, 1990. – 367 с.
5. Шопенгауер А. Мир как воля и представление / Артур Шопенгауер ; пер. с нем. Ю. Айхенвальд ; Ф. Черниговец, Р. Кресин. – Минск : Современный литератор, 1999. – 1408 с.
6. Экзюпери де С. Ночной полёт. Планета людей / Повести: пер. с франц. – М. : Госполитиздат, 1957. – 200 с.
7. Adam J. Jackson The ten secrets of abundant success. – 192 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.goodreads.com/book/show/15851604-the-ten-secrets-of-abundant>. – Загол. з екрану. – Мова англ.
8. Arthur M. B., Rousseau D. M. (eds). The boundaryless career: A new employment principle for a new Organizational era. – N. Y. : Oxford University Press, 1996.
9. Arthur M. B., Khapova S. N., Wilderom C. P. M. Career success in a boundaryless career world // J. Organizat. Behav. 2005. – V. 26. – P. 177-202.
10. Barley S. R. Careers, identities, and institutions: The legacy of the Chicago School of Sociology // Arthur M. B., Hal T., Lawrence B. (eds). The handbook of career theory. Cambridge, UK: Cambridge Univ. Press, 1989. – P. 41-65.
11. Heslin P. A. Conceptualizing and evaluating career success // J. Organizat. Behav. 2005. – V. 26. – P.113-136.
12. Hughes E. C. Men and their work. Glencoe, IL: Free Press, 1958.
13. Judge T. A., Kammeyer-Mueller J. D. Personality and career success // Gunz H. P., Peiperl M. A. (eds). Handbook of career studies. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2007. – P. 59-78.

14. Ng T. W. H. Et al. Predictors of objective and subjective career success: A meta-analysis // *Personnel Psychol.* 2005. – V. 58. – P. 367-408.
15. Seibert S. E., Crant J. M., Kraimer M. L. Proactive personality and career success // *J. Appl. Psychol.* – 1999. – V. 84. – P. 416-427.
16. Turner R. H. Sponsored and contest mobility and the school system // *American Sociolog. Rev.* – 1960. – V. 25. – P. 855-867.
17. Van Maanen J. Experiencing organization: Notes on the meaning of careers and socialization // Van Maanen J. (ed.). *Organizational careers: Some new perspectives.* – N. Y.: Wiley, 1977. – P. 15-45.
18. Wayne S. J. Et al. The role of human capital, motivation and supervisor sponsorship in predicting. Career success // *J. Organizat. Behav.* – 1999. – V. 20. P. 577-595.

Валерий Орлов

ФОРМИРОВАНИЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ДИСЦИПЛИН О ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ УСПЕХЕ

В статье раскрыты концептуальные основы формирования у учителей художественных дисциплин мировоззренческого представления о профессиональном успехе, освещено значение этого феномена в развитии педагогической этики и эстетики, предлагаются рекомендации по созданию благоприятных педагогических условий и очерчены задания, выполнение которых будет способствовать формированию представлений будущих учителей о профессиональном успехе.

Ключевые слова: *учитель художественных дисциплин, представления, профессиональный успех, педагогические условия, рефлексивное мышление.*

Valery Orlov

THE FORMATION OF IDEAS OF THE FUTURE TEACHERS OF ARTISTIC DISCIPLINES ABOUT PROFESSIONAL SUCCESS

The article deals with the conceptual foundations of the formation of teachers' of artistic disciplines ideas about professional success, highlights the importance of this phenomenon in the development of teaching ethics and aesthetics. It is proved that one of the ways of the educational process, which significantly affects the development of the individual, but not yet in the proper distribution of the national system of higher education is to form an idea of the life and professional success. This area forms the future teachers' thinking aims to achieve the highest degree of success and the human capacity to plan their careers. The formation of future teachers' of artistic disciplines ideas of life and professional success definitely depends on the values that dominate in a particular social environment or culture and also is an indicator of future professional development of experts, teachers' creative activity who make the atmosphere, which influences students' value standarts. The author proves that among the priorities of future teachers' professional artistic disciplines are the following: to help students to clarify specific and realistic ideas about improving professional work in the chosen speciality; to provide educational and psychological support in shaping perceptions of students about their professional future and assist in the professional identity; to promote awareness of their professional intentions, aspirations and bring them in line with the value orientations; to help future professionals to identify factors susceptibility to selected professional activities (i.e. to identify professionally important qualities, problematic qualities of areas and

resources). It is generalized that creating solemn teaching conditions and implementation of practical tasks contribute to the development of professional reflection of students and teachers of art schools, the definition of value orientations of students, the utilization of student and teacher interactions, identification of possible roles, positions of members of the educational process, improving confidence in the future teacher confidence, developing the ability to produce new, innovative ideas that do not coincide with the traditional, but define clear guidelines for successful professional future.

Keywords: *teacher of artistic disciplines, ideas, professional success, pedagogical conditions, reflexive thinking.*

Одержано 5.12.2014 р.